ЎРТАЧИРЧИҚ ТУМАНЛАРАРО ИҚТИСОДИЙ СУДИНИНГ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Тошкент вилояти

2024 йил 5 март

Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий судининг судьяси X.H.Равшанов раислигида, судья ёрдамчиси Ф.Кулматов котиблигида, Бўка туман фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгашининг ишончли вакили Р.Абдуғаниев (судга тақдим этган ишончномаси асосида), даъвогар вакили Р.Солиева (судга тақдим этган ишончномаси асосида), жавобгар вакили А.Кабилов (судга тақдим этган ишончномаси асосида) иштирокида, даъвогар – Бўка туман фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгаши "Raxmonqul Komron" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар – "APK BUKA" масъулияти чекланган жамияти хисобидан "Raxmonqul Komron" фойдасига Ўзбекистон Республикаси фермер хўжалиги Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига асосан 1,15 рағбатлантирувчи коэффициентда хисобланган 73 783 455 сўмни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни "Бўка пахта тозалаш" АЖнинг биносида, очик сайёр суд мажлисида кўриб чикиб, куйидагиларни

аниқлади:

Даъвогар – Бўка туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши "Raxmonqul Komron" фермер хўжалиги манфаатида Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий судига даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар – "APK BUKA" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан "Raxmonqul Komron" фермер хўжалиги фойдасига Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига асосан 1,15 рағбатлантирувчи коэффициентда ҳисобланган 73 783 455 сўмни сўраган.

Даъвогар вакиллари суд мажлисида иштирок этиб, даъво аризасидаги талабларини қўллаб, Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121сон қарорига 8-илова "2021 йилда кутилаётган минимал нархларга нисбатан рағбатлантирувчи коэффициент жорий этиладиган ғўзанинг селекцион навлари"га кўра Бухоро-6, Бухоро-8, С-6524, Наманган-77, селекцион навлар нархларига Бухоро-102 минимал учун харид рағбатлантирувчи қўлланилиши қўлланиладиган коэффициент белгиланганлигини, шу боис фермер хўжаликлари томонидан ғўзанинг селекцион навлари бўйича "APK BUKA" масъулияти чекланган жамиятига топширилган пахта хомашёси учун томонлар ўртасида тасдиқланган электрон хисобварақ-фактуралардаги нархлар (ҚҚС билан

билан хисоб-китоб қилишни биргаликда) сўраб, бунда Вазирлар йил Маҳкамасининг 2021 4 мартдаги 121-сон қарори асосида рағбатлантирувчи коэффициентни қўллаб, даъвогарнинг даъво талабини тўлиқ равишда қаноатлантриб беришни сўради.

вакили мухокамасида суд иштирок этиб, фермер хўжаликлари томонидан ғўзанинг селекцион навлари бўйича "АРК ВИКА" масъулияти чекланган жамиятига пахта хомашёси топширилганлигини таъкидлаб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 9 июндаги 320-сонли қарорига асосан, Вазирлар Махкамасининг «Мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланиш ва 2021 йил хосили учун кишлок хўжалиги экинларини оқилона жойлаштириш тўғрисида» 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига 8-илованинг «Кутилаётган минимал харид нархларига қўлланиладиган рағбатлантирувчи коэффициент» устунидаги «1,15» рақами «1,01» рақами билан алмаштирилганлигидан келиб чиқиб, селекцион навлар учун минимал харид нархларига қўлланиладиган рағбатлантирувчи 1,01 коэффициент қўлланилиши белгиланганлигидан келиб чиқиб, даъвогарнинг даъвосидаги 1,01 қўлланилишини мақсадга мувофиклигини айтиб, қонуний ва адолатли қарор қабул қилишни сўради.

Низонинг предметига нисбатан мустақил талаб билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб этилган Бўка туман ҳокимлиги, Бўка тумани қишлоқ хўжалиги бўлими суд мажлисининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинганлигига қарамасдан, ўзининг ишончли вакили иштирокини таъминламади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 128-моддасига асосан агар суд иқтисодий суд ишларини юритиш иштирокчиси ўзига юборилган ажримнинг кўчирма нусхасини олганлиги ёки ушбу Кодексда назарда тутилган бошқа усулда хабардор қилинганлиги тўғрисида суд мажлиси бошлангунига қадар маълумотларга эга бўлса, ушбу иштирокчи тегишли тарзда хабардор қилинган деб ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 170-моддасининг 3-қисмига асосан иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин.

Иш жилдида учинчи шахсларнинг суд мажлисининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор этилганлигини тасдиқловчи маълумотлар мавжуд. Шу боис, суд ишни учинчи шахсларнинг иштирокисиз кўриш мумкин деб хисоблайди.

Суд, тарафларнинг вакилларини тушунтиришлари ҳамда кўрсатувларини тинглаб, ишдаги мавжуд ва тақдим этилган ҳужжатларни ўрганиб, қуйидаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабини ҳаноатлантиришни лозим топади. Ушбу иҳтисодий ишни кўриб чиҳиш бўйича суд ҳаражатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 234-моддасининг иккинчи қисмига асосан мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб

чиқади.Мазкур ҳолатда мажбурият контрактация шартномасидан келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 465-моддасига асосан контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 68-моддасида белгиланганидек, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Суд мажлисида даъвогар вакилининг тушунтиришлари ва ишдаги мавжуд хужжатлардан кўринишича тарафлар ўртасида, яъни "Raxmonqul Komron" фермер хўжалиги ва "APK BUKA" масъулияти чекланган жамияти ўртасида 2021 йил 1 апрелда "Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича шартномаси" тузилган (кейинги ўринларда — Шартнома деб юритилади). Шартнома белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган.

Шартноманинг 1.1-бандига кўра, "Raxmonqul Komron" фермер хўжалиги – "Хўжалик" ўзига тегишли ер майдонларидан мазкур шартноманинг тегишли бандларида кўрсатилган миқдордаги селекцион навли пахта хом ашёсини "АРК ВИКА" масъулияти чекланган жамиятига – "Харидор" га етказиб бериш, "Харидор" эса ушбу маҳсулотни келишилган муддатларда қабул қилиш ва муаян нарх бўйича маҳсулот ҳақини тўлаш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Мазкур шартнома шартларидан келиб чиқиб, даъвогар 2021 йилнинг бизнес режасига асосан 2021 йил 31 октябрдаги 2-сонли хисоб-фактура асосида Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига 8-илова "2021 йилда кутилаётган минимал нархларга нисбатан рағбатлантирувчи коэффициент жорий этиладиган ғўзанинг тегишли селекцион навли пахта хом-ашёсини етказиб берган. Бунда, жавобгарга топширилган пахта хом-ашёсининг умумий қиймати ҚҚС билан жами 491 889 706,68 сўмни ташкил қилган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланиш ва 2021 йил ҳосили учун ҳишлоҳ ҳўжалиги экинларини оҳилона жойлаштириш тўғрисида" 2021 йил 4 мартдаги 121-сонли ҳарори (кейинги матнда Вазирлар Маҳкамасининг 121-сонли ҳарори деб юритилади) билан 2021 йилда кутилаётган минимал нарҳларга нисбатан рағбатлантирувчи коэффициент жорий этиладиган

ғўзанинг селекцион навлари тасдиқланган ва унга кўра ғўзанинг "Бухоро-6", "Бухоро-8", "С-6524", "Наманган-77" ва "Бухоро-102" селекцион навлари учун белгиланган минимал нархларга нисбатан 1,15 рағбатлантирувчи коэффициент жорий этилган (8-илова).

Қабул қилиб олинган маҳсулотнинг суммаси, миқдори ва нави юзасидан жавобгар томонидан даъвогарга эътироз билдирилмаган ва Вазирлар Маҳкамасининг 121-сонли қарори талабидан келиб чиқиб "1,15" рағбатлантирувчи коэффициент тўлаб берилмаган.

Бўка туман фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши Вазирлар Маҳкамасининг 121-сонли қарорига мувофиқ фермер ҳўжалиги томонидан топширилган селекцион навли паҳта ҳом-ашёсининг минимал нарҳларга нисбатан 1,15 рағбатлантирувчи коэффициент қуллаган ҳолда, топширилган паҳта ҳом-ашёсининг қийматидан келиб чиқиб, жавобгарга 73 783 455 сўмни (491 889 706,68 сўм ҳ 1,15 рағбатлантирувчи коэффициент) тўлаб бериш ҳақида талабнома юборган. Аммо, ушбу талабнома оқибатсиз қолдирилган.

Шу боис, Кенгаш даъвогар манфаатида Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий судига даъво аризаси билан мурожаат қилиб, Вазирлар Маҳкамасининг 121-сонли қарори талабидан келиб чиқиб 1,15 коэффицентда ҳисобланган ҳақдорликни ундиришни сўраган.

мухокамасида жавобгар вакили Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 9 июндаги 320-сонли қарориға асосан, Маҳкамасининг «Мавжуд eр майдонларидан фойдаланиш ва 2021 йил хосили учун қишлоқ хўжалиги экинларини оқилона жойлаштириш тўғрисида» 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига 8-илованинг «Кутилаётган минимал харид нархларига қўлланиладиган рағбатлантирувчи коэффициент» устунидаги «1,15» рақами «1,01» рақами билан алмаштирилганлигидан келиб чиқиб, селекцион навлар учун нархларига қўлланиладиган рағбатлантирувчи харид минимал коэффициент қўлланилиши белгиланганлигидан келиб чиқиб, даъвогарнинг даъвосидаги 1,01 коэффициент қўлланилишини сўраган.

"Норматив-хуқуқий хужжатлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг (кейинги матнда Қонун деб юритилади) 3-моддасига кўра, норматив-хуқуқий хужжат қонунчиликка мувофиқ қабул қилинган, умуммажбурий давлат кўрсатмалари сифатида хуқуқий нормаларни белгилашга, ўзгартиришга ёки бекор қилишга қаратилган расмий хужжатдир.

Қонуннинг 6-моддасига кўра, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг қарори ҳам норматив-ҳуқуқий ҳужжат ҳисобанади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва қарорлари асосида ҳамда уларни ижро этиш учун қарорлар тарзида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилади. Бу Қонуннинг 13-моддасида мустаҳкамланган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 9 июндаги 320-сонли қарори билан Вазирлар Маҳкамасининг "Мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланиш ва 2021 йил ҳосили учун қишлоқ ҳўжалиги экинларини оқилона жойлаштириш тўғрисида"ги 2021 йил 4 мартдаги 121-сонли қарорига 8-илованинг "Кутилаётган минимал ҳарид нарҳларига қўлланиладиган рағбатлантирувчи коэффициент" устунидаги "1,15" раҳами "1,01" раҳами билан алмаштирилган.

Даъвогар эса пахта хом ашёсини Вазирлар Маҳкамасининг 320-сонли қарори қабул қилинишидан олдин жавобгарга етказиб берган.

Қонуннинг 40-моддасининг биринчи қисмига кўра, норматив-хуқуқий хужжатлар, агар хужжатларнинг ўзида кечроқ муддат кўрсатилмаган бўлса, расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Шунингдек, Қонун 41-моддасининг биринчи ва иккинчи қисмларига мувофиқ, норматив-хуқуқий хужжатлар орқага қайтиш кучига эга эмас ва улар амалга киритилганидан кейин юзага келган ижтимоий муносабатларга нисбатан қўлланилади, бундан ушбу модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар мустасно.

Ўзбекистон Республикаси қонунининг амал қилиши у амалга киритилгунига қадар юзага келган ижтимоий муносабатларга нисбатан қонунда тўғридан-тўғри назарда тутилган ҳоллардагина татбиқ этилади.

Фуқаролик қонунчилиги ҳужжати амалга киритилгунга қадар вужудга келган муносабатлар бўйича бу қонунчилик ҳужжати у амалга киритилганидан кейин вужудга келган ҳуқуқ ва бурчларга нисбатан қўлланилади.

Агар шартнома тузилганидан кейин тарафлар учун мажбурий бўлган, шартнома тузилаётган пайтдагидан бошқача қоидаларни белгилайдиган қонун қабул қилинган бўлса, тузилган шартноманинг шартлари ўз кучини сақлаб қолади, бундан қонуннинг аввал тузилган шартномалардан келиб чиқувчи муносабатларга татбиқ этилиши кўрсатилган ҳоллар мустасно.

Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 9 июндаги 320-сонли қарорида у амалга киритилгунига қадар юзага келган ижтимоий муносабатларга нисбатан татбиқ этилиши белгиланмаганлиги сабабли у амалга киритилганидан кейин юзага келган ижтимоий муносабатларга нисбатан қулланилади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 4-моддасига кўра, фуқаролик қонунчилиги ҳужжатлари орқага қайтиш кучига эга эмас ва улар амалга киритилганидан кейин вужудга келган муносабатларга нисбатан қўлланилади. Қонун у амалга киритилгунга қадар вужудга келган муносабатларга нисбатан қонунда тўғридан-тўғри назарда тутилган ҳоллардагина татбиқ этилади.

Мазкур ҳолатда, Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сонли қарорининг 8-иловасида селекцион навли ғўзанинг минимал нархига "1,15" рағбатлантирувчи коэффициент қўлланилиши белгиланган.

Даъвогар томонидан селекцион навли пахта хом-ашёси топширилган ва топширилган пахтанинг миқдори, нави, синфлари инобатга олинган ҳолда рағбатлантирувчи коэффициент миқдори тўғри ҳисобланганлиги

аниқланди ва суд муҳокамасида даъвогарнинг даъво талаби ўз исботини топди.

Қайд этилганларга кўра, суд жавобгар вакилининг суд жараёнида билдирган юқоридаги важлари билан келишмайди.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, суд даъвогарнинг даъво талабини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддасига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддаси талабларига асосланган ҳолда, ушбу иқтисодий ишни кўриб чиқиш билан боғлиқ суд харажатларини жавобгар зиммасига юклатишни лозим деб топди.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 236, 326, 465-моддаларини, "Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни талабларини, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарори талабларини ва Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 128, 170, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Даъвогарнинг даъво талаби тўлиқ қаноатлантирилсин.

Жавобгар - "APK BUKA" масъулияти чекланган жамияти хисобидан:

- даъвогар "Raxmonqul Komron" фермер хўжалиги фойдасига 73 783 455 сўм (рағбатлантирувчи коэффицент) ва 34 000 сўм почта харажати ундирилсин;
 - Республика бюджетига 1 475 669,1 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан эътиборан бир ойлик муддат ўтгач, қонуний кучга киради.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга кирганидан кейин ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарорига нисбатан тегишли тартибида шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи, судья

Х.Н.Равшанов

